

Souhrn studie Ekonomické dopady rozdílné péče o NP Šumava

příloha tiskové zprávy z 20. ledna 2014

Experti z renomované britské společnosti EFTEC vypracovali pro Centrum výzkumu globální změny Akademie věd ČR novou studii¹, která porovnává různé ekonomické výsledky tří odlišných scénářů péče o Národní park Šumava.

Autoři

EFTEC (Economics for the Environment Consultancy) je renomovaná britská expertní společnost, která pro své zákazníky zpracovává hodnocení ekonomických nákladů, přínosů a řešení při rozhodování o krajině a přírodních zdrojích. Pracovala mj. pro britská ministerstva, pro americkou, nizozemskou, finskou, kanadskou nebo jihoafrickou vládu, pro OSN, pro Evropskou komisi, Světovou banku či Evropskou investiční banku. Najímají si ji také velké firmy, jako je Unilever nebo British Gas. Více informací na <http://www.eftec.co.uk/>

Předmět výzkumu

Studie porovnávala ekonomické výsledky tří scénářů:

- 1) pokračování současného stavu
- 2) návrhu zákona, který loni předložil exministr životního prostředí Tomáš Chalupa,
- 3) návrhu vědců a ekologických organizací, aby polovina parku byla ponechána divoké přírodě (a turistům) a na polovině se šetrně hospodařilo.

U všech tří možností hodnotila:

- vliv na turismus,
- vliv na služby, které zdarma poskytuje šumavská příroda (tzv. ekosystémové služby),
- vliv na hodnoty Národního parku Šumava a jeho prestiž coby lokality atraktivní pro návštěvníky,
- vliv na místní ekonomiku v šumavských obcích a zaměstnanost,
- finanční životaschopnost.

¹ Ian Dickie a Guy Whiteley: An outline of economic impacts of management options for Šumava National Park, prosinec 2013 (ke stažení na www.sumava-kurovec.cz/)

Hlavní závěry

Ekonomický přínos přírody v národním parku činí 44 miliard korun ročně a je vyšší v území ponechaném divoké přírodě.

Ekonomické důsledky případného přijetí návrhu ministerského zákona (a také, byť v menší míře, zachování současného stavu):

- poškodí ekoturismus a jeho rozvoj,
- devaluje hodnotu národního parku jako populární oblasti s divokou přírodou,
- a tím oslabí klíčovou obchodní hodnotu oblasti jako mimořádné turistické a rekreační destinace,
- vytvoří pracovní místa spojená se stavbou lanovky, většinou však krátkodobá a určená pro pracovníky odjinud,
- finanční životaschopnost takto pojatého rozvoje je nejistá.

Případné přijetí návrhu na rozšíření divočiny:

- využije růst poptávky po ekoturismu a zážitkové turistice,
- vytvoří nové ekonomické příležitosti díky další turistice v nově rozšířených oblastech divoké přírody a jejich okolí,
- ale nepodkope přitom ekologickou integritu národního parku.

Autoři doporučují své výsledky dále rozpracovat podrobnějším finančním rozbohem.

Rozšíření divočiny je ekonomicky výhodné

Studie také upozorňuje, že návrh vědců a ekologických organizací řeší důležité dilema: „stávající nejlepší přístupová místa k šumavské divočině jsou vnímána jako ‚plná‘ a další nárůst návštěvnosti by poškodil zážitky z divočiny, které sem turisty táhnou. Proto existuje poptávka po větším počtu dobře připravených přístupů do větších oblastí divočiny [v národním parku]” (str. 1 a 27).

Další a další nové cesty, se kterými počítají návrhy zákona, by však nejen poškodily vzácné druhy zvířat či přírodní biotopy natolik, že by mohlo jít o porušení evropských směrnic na ochranu přírody (str. 24), ale také by významně oslabily prožitek návštěvníků. Proto je ekonomicky smysluplným řešením rozšířit území pro divočinu.

Ekonomický přínos přírody v národním parku činí 44 miliard korun ročně a je vyšší na území ponechaném divoké přírodě.

- „2 miliony návštěvníků NP Šumava utratí každý rok přibližně 68 milionů euro [1,87 miliardy Kč] v oblasti, kde nezaměstnanost je nižší než celostátní průměr.“ (str. 1)
- Celkový ekonomický přínos národního parku je však mnohem větší: 1,6 miliardy euro (44 miliard korun) ročně, pokud se k turistice připočítají různé další služby přírodních ekosystémů (str. 17).
- Ekonomická hodnota těchto služeb je vyšší v těch částech parku, které jsou ponechány divoké přírodě (str. 19).
- „Návrhy zákona [o Šumavě připravené exministrem Chalupou a také Plzeňským krajem] by poškodily integritu ekosystémů v NP, a tím riskují významné hodnoty ekosystémových služeb, které poskytují...“ (str. 24)

Ochrana divoké přírody podporuje poptávku po turistice

- Šumava má tři taháky pro turisty: „populace ikonických druhů (např. ptáci jako tetřev, tetřívka, dravci nebo rys) a celkovou pestrost lesních a mokřadních ekosystémů s řadou zvířat a rostlin (orchideje, různé druhy hmyzu včetně brouků a motýlů) a zejména divokou krajinu“ (str. 29)
- „...turisté navštěvující Šumavu oceňují neporušenou přírodu v NP...45 % respondentů v průzkumu podporovalo, aby 30-40 % tvořily bezzásahové zóny, 36 % podporovalo více než 40 %. Navíc 68 % respondentů se nelíbily vykácené holiny a 52 % respondentů nevadil pohled na mrtvé stromy.“ (str. 27)
- „68 % respondentů ve výzkumu mezi návštěvníky řeklo, že existence národního parku je důležitá pro jejich rozhodnutí jet na Šumavu.“ (str. 18)
- Regionální rozvojová agentura ve studii z roku 2007 uvedla, že příležitost je v marketingu Šumavy jako oblasti s „unikátními přírodními a krajinnými hodnotami“ a riziko pro krajinu tkví ve „špatně připravených stavebních aktivitách“ (str. 27).
- „NP Bavorský les (Bayerischer Wald) má 53 % území divočiny a silnou turistickou ekonomiku: spočívá v ikonické hodnotě ‚značky‘

divočina, v přírodní krajině a pocitu odlehlosti, která se k ní váže – všechno jsou to klíčové prvky marketingu...turistika vynahrazuje ztráty z lesnictví a dřevozpracujícího průmyslu...větší podíl příjmů z turistiky [oproti dřevařství] zůstává v regionu...“ (str. 28)

- „Výsledky [ze Šumavy a Bavorska] ukazují, že velké bezzásahové zóny by neodpuzovaly turisty, ale že návštěvníci podporují rozšíření bezzásahové zóny, a tudíž je přitahují přírodní oblasti s divočinou.“ (str. 27)

Poptávky po divoké přírodě mezi turisty lze využít lépe

- Studie cituje Neila Birnieho, zakladatele společnosti Wilderness Journeys, kterou National Geographic oznámkoval jako největší evropskou cestovní kancelář zaměřenou na dobrodružství: „Národní park Šumava má ideální pozici k tomu, aby vydělal na pozitivních trendech ve světové turistice, kde cestovatelé stále více hledají zážitky v divoké přírodě. Poloha parku v blízkosti zalidněných evropských oblastí mu dává konkurenční výhodu před jinými oblastmi...“ (str. 31)
- „Zvětšení jádrové zóny na 52,2 % by Šumavě poskytlo uznání jako chráněnému území mezinárodního významu. NP Šumava by uskutečňoval strategii, která by podporovala ekonomické přínosy související s divočinou... významná oblast divočiny v regionu by poskytla tahák pro návštěvníky.“ (str. 27)
- „Posílení značky nebo identity Šumavy, zejména v souvislosti s divočinou by do regionu přitáhlo domácí i mezinárodní návštěvníky...ochrana větší části NP Šumava posílí kredit regionu, a tak zvýší atraktivitu pro turisty. Park by potom mohl usilovat o mezinárodní značku, jako je PAN Parks. Rovněž tak zachování kategorie II. IUCN [ohrožené přijetím zákona exministra Chalupy či nového plánu péče navrženého ředitelem Mánkem] posílí značku NP. NP Bavorský les na německé straně je často citován jako model bezzásahové péče, kterou by šlo použít v NP Šumava. Vybuodovali tam úspěšnou turistickou ekonomiku založenou na zážitku divočiny...“ (str. 30)
- Ve spolupráci s NP Bavorský les je velký potenciál a „Cestou k posílení značky NP Šumava je oživení iniciativy ‘Divoké srdce Evropy’.“(str. 30)

- Cílová skupina zájemců o turistiku v divoké přírodě je obrovská: jenom organizace Birdlife má v Evropě 1,9 milionu členů, německý Svaz pro ochranu přírody a životního prostředí má 0,5 milionu členů (str. 29).
- Jediná pozorovatelná tetřevů Loch Garten ve Skotsku vydělává 100 000 eur (2,7 milionu korun) ročně, a to v době mimo hlavní turistickou sezónu (str. 29).
- Podíl, který si Šumava ukrajuje z velkého evropského turistického trhu zaměřeného na přírodu, by mohlo zvětšit několik opatření: „zajištění účinné ochrany přírody a podpora státu by poskytla větší jistotu pro návštěvníky i pro ty, kdo investují do služeb na tomto trhu“, šlo by vytvořit specializovanou analýzu této oblasti mezi návštěvníky a nabídky poskytnout marketing, včetně spojené nabídky Šumavy a Národní park Bavorský les (str. 27).
- Národní park by učinila atraktivnějším i konkrétní opatření: vylepšení turistických stezek, včetně nahrazení některých asfaltových silnic pěšinami, pozorovací věže a turistická centra ke sledování divokých zvířat, ohrady se vzácnými druhy zvířat (například vlci v Srní) a větší nabídka vycházek s průvodci, které jsou nyní rychle vyprodány (str. 29). Studie doporučuje i konkrétní místa, kde by šlo nabídku vylepšit.

Zákon o národním parku (připravený exministrem Chalupou) by poškodil turistiku

- „Soudíme, že pokračování v současném přístupu by poškodilo reputaci národního parku... Mohlo by to vést ke ztrátě investic a turistiky zaměřené na přírodu a krajinu.“ (str. 20)
- „...poškození podmínek a reputace národního parku může zhoršit současné i budoucí pracovní příležitosti z turistiky zaměřené na přírodu...návrhy zákona povedou k důsledkům, které podkopají obraz Šumavy na mezinárodním trhu...“ (str. 26)
- „Stavební práce [na výstavbě lanovky či dalších velkých developerských projektů v NP] by přinesly dočasné zvýšení počtu pracovních míst. Ale tato pracovní místa by byla jen krátkodobá a stavební práce často zajišťují pracovníci odjinud.“ (str. 25)

- Stávající ubytovací kapacita hotelů a penzionů v parku je nevyužitá (str. 27).

Lyžařský areál na Hraničnicku je na hranici rentability

- Projekt je na hranici rentability. Podle evropských pravidel by investor musel kompenzovat negativní vlivy na přírodní prostředí. Náklady na tuto kompenzaci by činily asi 35 milionů korun. Pokud se však zahrnou do plánovaného rozpočtu, projekt se rázem ocitne ve ztrátě 500 000 eur (13,75 milionu korun; str. 23).
- Stejně tak pokud by se podařilo jenom polovinu investičních nákladů pokrýt z evropských fondů nebo státního rozpočtu (a na druhou půli by byl potřeba komerční úvěr, který má vyšší úroky), areál bude rovněž ve ztrátě 500 000 eur (str. 23).
- Pokud započítáme náklady na náhradní výsadbu stromů, předpokládáme krytí poloviny projektu komerčním úvěrem a navíc lanovku, kterou každoročně použije pouze 120 000 lyžařů namísto plánovaných 130 000, ztráta bude činit 55 milionů korun (str. 23).
- Finanční životaschopnost projektu je nejistá a vyžaduje další ověřování a propočty (str. 23).